

Obowiązki wobec ZUS

Informacja dla osób fizycznych rozpoczynających prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej jednoosobowo, tj. niezatrudniających przy tej działalności innych osób

SZANOWNI PAŃSTWO,

Zgodnie z obowiązującymi przepisami osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega:

- ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu – obowiązkowo, zaś chorobowemu – dobrowolnie,
- ubezpieczeniu zdrowotnemu (w Narodowym Funduszu Zdrowia) – obowiązkowo.

Jednak w zakresie podlegania ubezpieczeniom, a także w zakresie rozliczania i opłacania składek na poszczególne ubezpieczenia, istnieją różne wyjątki. Dotyczą np. osób posiadających więcej niż jeden tytuł do ubezpieczeń (w tym podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników), osób posiadających uprawnienia do emerytury lub renty rodzinnej.

O tym, gdzie poszukiwać szczegółowych informacji o obowiązujących w danym okresie zasadach podlegania ubezpieczeniom, a także rozliczania, finansowania i opłacania składek w określonym przypadku, piszemy na s. 14-15 niniejszej ulotki.

Zatem, w zależności od konkretnej sytuacji, dana osoba z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej może w ogóle nie podlegać ubezpieczeniom społecznym i/lub ubezpieczeniu zdrowotnemu, albo osoba ta będzie podlegać:

- ubezpieczeniom społecznym:
  - emerytalnemu i rentowym – obowiązkowo lub dobrowolnie,
  - wypadkowemu – obowiązkowo (jeżeli obowiązkowo lub dobrowolnie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym),
  - chorobowemu – dobrowolnie (jeżeli obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym),
- ubezpieczeniu zdrowotnemu – obowiązkowo.

W większości przypadków fakt podjęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej rodzi określone obowiązki wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, np. • zgłoszenie do ubezpieczeń, którym dana osoba podlega • rozliczanie i opłacanie składek, do poboru których zobowiązany jest ZUS. O obowiązkach tych piszemy poniżej.

■ Obowiązki zgłoszeniowe

Przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą już w dniu złożenia wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej.

Osoba rozpoczynająca prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej dokonuje zgłoszenia siebie jako **płatnika składek** w formie **wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej**, składanym w organie ewidencyjnym (gminie). Jednocześnie – w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń – ma ona obowiązek zgłosić **siebie** w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych do odpowiednich ubezpieczeń.

Wniosek o wpis do ewidencji działalności gospodarczej

Wniosek o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, złożony na formularzu **EDG-1**, jest jednocześnie: • wnioskiem o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (REGON) • zgłoszeniem identyfikacyjnym albo aktualizacyjnym, o którym mowa w przepisach o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników • **zgłoszeniem płatnika składek albo jego zmiany** – w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych albo • zgłoszeniem oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników – w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W części I wniosku „Dane identyfikacyjne wnioskodawcy” należy podać następujące dane: • płeć • rodzaj, serię i nr dokumentu tożsamości • PESEL (jeśli został danej osobie nadany) • NIP (jeśli został danej osobie nadany) • REGON • nazwisko, imię pierwsze • nazwisko rodowe, imię drugie • imię ojca, imię matki • miejsce i datę urodzenia • posiadane obywatelstwa • adres miejsca zamieszkania wnioskodawcy, adres miejsca zameldowania wnioskodawcy (jeśli jest inny niż adres miejsca zamieszkania).

W rubryce 19 wniosku należy podać datę obowiązku opłacania składek, do poboru których zobowiązany jest ZUS. Na ogół data ta powinna być taka sama, jak data rozpoczęcia działalności, podana w rubryce 12 wniosku.

Jeżeli przedsiębiorca posiada rachunki bankowe (rachunek osobisty lub rachunki związane z prowadzoną działalnością), powinien

dotatkowo wypełnić część **EDG-RB** wniosku o wpis („Informacja o rachunkach bankowych”).

W przypadku przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w wielu miejscach konieczne może być złożenie części **EDG-MW** („Dodatkowe miejsca wykonywania działalności gospodarczej”).

W przypadku przedsiębiorców deklarujących wykonywanie więcej niż 10 rodzajów działalności konieczne jest złożenie części **EDG-RD** („Wykonywana działalność gospodarcza”).

Dane z wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej organ ewidencyjny niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia dokonania wpisu, prześle do właściwej jednostki terenowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wraz z kopią zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej.

Jeżeli przedsiębiorca składający zgłoszenie o dokonanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej nie ma nadanego numeru NIP, organ gminy prześle zgłoszenie płatnika składek do ZUS po otrzymaniu od właściwego naczelnika urzędu skarbowego nadanego numeru NIP i uzupełnieniu wniosku o ten numer.

ZUS na podstawie danych przekazanych przez organ ewidencyjny z urzędu sporządzi dokumenty zgłoszeniowe płatnika składek.

Odpowiednio do zakresu informacji podanych we wniosku EDG-1 ZUS sporządzi:

- zgłoszenie płatnika składek – na formularzu **ZUS ZFA**,
- informację o numerach rachunków bankowych płatnika składek – na formularzu **ZUS ZBA**,
- informację dotyczącą adresów prowadzenia działalności gospodarczej – na formularzu **ZUS ZAA**.

W przypadku otrzymania z organu ewidencyjnego danych z wniosku o zmianę wpisu do ewidencji, ZUS z urzędu sporządzi odpowiednio:

- zmianę danych płatnika składek – na formularzu **ZUS ZFA**,
- zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych płatnika składek – na formularzu **ZUS ZIPA**.

Zgłoszenie do ubezpieczeń

Jak już wspomniano, osoba rozpoczynająca prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej ma obowiązek zgłosić siebie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych do odpowiednich ubezpieczeń, w terminie **7 dni** od daty powstania obowiązku ubezpieczeń, tj. od dnia rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej.

Należy również pamiętać o obowiązku zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego członków rodziny, spełniających w tym zakresie warunki określone ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Członka rodziny ubezpieczonego zgłasza się do ubezpieczenia zdrowotnego w terminie 7 dni od dnia powstania jego uprawnień do tego ubezpieczenia (z tytułu zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego ubezpieczonego przez danego płatnika składek).

Uwaga!

- Za **członka rodziny** – dla celów ubezpieczenia zdrowotnego – uważa się:
- dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko przysposobione, wnuka albo dziecko obce, dla którego ustanowiono opiekę, albo dziecko obce w ramach rodziny zastępczej, do ukończenia przez nie 18 lat, a jeżeli kształci się dalej – do ukończenia 26 lat, natomiast jeżeli posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi – bez ograniczenia wieku,
  - małżonka,
  - wstępnych, (tj. rodziców, dziadków itp.) pozostających z ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym.

Zgłoszenia do ubezpieczeń dokonuje się:

- na formularzu **ZUS ZUA** – zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej – jeżeli osoba podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniom społecznym,
- na formularzu **ZUS ZZA** – zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego/zgłoszenie zmiany danych – jeżeli osoba podlega wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego członka rodziny ubezpieczonego dokonuje się na formularzu **ZUS ZCNA** – zgłoszenie danych o członkach rodziny dla celów ubezpieczenia zdrowotnego.

Zgłoszenia do ubezpieczeń na formularzach ZUS ZUA, ZUS ZZA, ZUS ZCNA sporządza i przekazuje do ZUS płatnik składek.

■ Obowiązki związane z zawieszeniem i wznowieniem działalności gospodarczej

Przedsiębiorca niezatrudniający pracowników może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres **od 1 miesiąca do 24 miesięcy**. Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej oraz wzno-

wienie wykonywania działalności gospodarczej następuje na wniosek przedsiębiorcy.

W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą mogą przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych na zasadach obowiązujących dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Osoby takie nie podlegają ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu.

Przedsiębiorca, który zamierza **zawiesić** wykonywanie działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, jest obowiązany dokonać zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej informacji o zawieszeniu wykonywania działalności gospodarczej. Przedsiębiorca, który zamierza **wznowić** wykonywanie zawieszonych działalności gospodarczej, jest obowiązany dokonać zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej informacji o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej.

Na podstawie złożonego wniosku o wpis informacji odpowiednio o zawieszeniu lub wznowieniu działalności gospodarczej (EDG-1) organ ewidencyjny wpisze do ewidencji działalności gospodarczej informację o zawieszeniu wykonywania działalności gospodarczej lub o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej.

ZUS na podstawie informacji przekazanych przez organ ewidencyjny z urzędu sporządzi dokumenty ubezpieczeniowe.

W przypadku otrzymania informacji o zawieszeniu działalności przez przedsiębiorcę ZUS sporządzi:

- wyrejestrowanie płatnika składek – na formularzu **ZUS ZWPA**,
- wyrejestrowanie z ubezpieczeń osoby prowadzącej działalność gospodarczą – na formularzu **ZUS ZWUA** oraz wyrejestrowanie członków rodziny osoby ubezpieczonej (osoby prowadzącej działalność) – na formularzu **ZUS ZCNA**.

W przypadku otrzymania informacji o wznowieniu działalności zostaną utworzone dokumenty:

- zgłoszenie płatnika składek – na formularzu **ZUS ZFA**,
- zgłoszenie do ubezpieczeń osoby prowadzącej działalność – odpowiednio na formularzu **ZUS ZUA** lub **ZUS ZZA**, zgodnie ze schematem podlegania ubezpieczeniom, który był wskazany w ostatnim zgłoszeniu przed zawieszeniem działalności.

Uwaga!

Jeśli w okresie zawieszenia działalności wystąpiły zmiany związane ze zmianą kodu tytułu ubezpieczenia albo schematem podlegania ubezpieczeniom, do złożenia dokumentów zgłoszeń do ubezpieczeń zobowiązany jest płatnik.

Po wznowieniu działalności osoba prowadząca działalność gospodarczą ma obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego członków rodziny, którzy nadal spełniają warunki określone ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

■ Obowiązki rozliczeniowe i płatnicze

Po złożeniu wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej w gminie i zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych i/lub ubezpieczenia zdrowotnego w ZUS, należy pamiętać o obowiązku rozliczania i opłacania składek. Składki należy rozliczyć i opłacić za każdy miesiąc, w którym dany płatnik podlegał ubezpieczeniom chociaż jeden dzień, w terminie **do 10 dnia** następnego miesiąca, za miesiąc poprzedni, z uwzględnieniem zasad opisanych w rozdziale „Kiedy nie trzeba składać deklaracji rozliczeniowej?” (str. 10).

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą jednoosobowo, a więc opłacająca składki wyłącznie na własne ubezpieczenia, rozlicza składki, sporządzając i przekazując do ZUS tylko deklarację rozliczeniową **ZUS DRA** – z wypełnionym m.in. blokiem XI „Deklaracja dochodu”. Osoba ta nie sporządza i nie przekazuje do ZUS imiennych raportów miesięcznych: ZUS RCA lub ZUS RZA oraz ZUS RSA.

W deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA, w bloku I „Dane organizacyjne” w polu 01 „Termin przysyłania deklaracji i raportów”, należy podać termin „**2**” (do 10 dnia miesiąca za miesiąc poprzedni).

Składki na ubezpieczenia społeczne wynoszą:

- na ubezpieczenie emerytalne – **19,52%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia rentowe – **6,00%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie chorobowe – **2,45%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie wypadkowe – począwszy od 1 stycznia 2003 r. stopa procentowa składki jest zróżnicowana, zgodnie z ustawą z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz odpowiednimi aktami wykonawczymi do tej ustawy.

Uwaga!

Zasady ustalania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe są omówione w poradniku dla płatników składek pt. „Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe”, dostępnym na stronach internetowych ZUS oraz w formie broszury w terenowych jednostkach organizacyjnych ZUS.

W przypadku płatników składek zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego, w poprzednim roku kalendarzowym, przeciętnie nie więcej niż 9 ubezpieczonych, składka na to ubezpieczenie **od 1 kwietnia 2010 r. wynosi 1,67%** podstawy jej wymiaru (tj. 50% najwyższej stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe ustalonej na dany rok składkowy).

W stanie prawnym obowiązującym od 1 stycznia 2009 r. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż **60%** prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego¹, przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na dany rok kalendarzowy. Składka w tej samej wysokości obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku kalendarzowego. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w 2010 r. stanowi kwota zadeklarowana, nie niższa niż **1887,60 zł**.

Wyjątek!

Dla osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą **po 24 sierpnia 2005 r.** i które:

- nie prowadzą lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej nie prowadziły pozarolniczej działalności, oraz
- nie wykonują działalności gospodarczej na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe **w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych** od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa niż **30%** kwoty minimalnego wynagrodzenia². W 2010 r. jest to kwota **395,10 zł** (30% kwoty minimalnego wynagrodzenia w 2010 r.).

¹ W 2010 r. prognozowane przeciętne wynagrodzenie miesięczne wynosi 3146,00 zł.

² Od 1 stycznia 2010 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 1317,00 zł.

Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – w danym roku kalendarzowym – nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy. W 2010 r. kwota „rocznego ograniczenia” podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wynosi 94 380,00 zł.

Dla osób podlegających ubezpieczeniu chorobowemu podstawę wymiaru składki na to ubezpieczenie stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, bez zastosowania „rocznego ograniczenia”. **Jednak podstawa wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.** Kwotę tę ustala się miesięcznie, poczynając od trzeciego miesiąca kwartału kalendarzowego, na okres 3 miesięcy, na podstawie przeciętnego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału.

Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, bez zastosowania „rocznego ograniczenia”.

Za miesiąc, w którym:

- nastąpiło objęcie ubezpieczeniami społecznymi lub ich ustanie, a w konsekwencji trwały one tylko przez część miesiąca,
  - ubezpieczony był niezdolny do pracy, jeżeli z tego tytułu spełniał warunki do przyznania zasiłku,
- kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom.

W przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą wszystkie składki na ubezpieczenia społeczne finansują w całości, z własnych środków, sami ubezpieczeni.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi **9,00%** podstawy jej wymiaru.

Dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą podstawę wymiaru tej składki stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa niż **75%** przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale poprzedniego roku kalendarzowego, włącznie z wypłatami z zysku.

W 2010 r. podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą stanowi kwota zadeklarowana, nie niższa niż 2592,46 zł (75% przeciętnego

miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale 2009 r., włącznie z wypłatami z zysku).

Nowa minimalna podstawa wymiaru składki, a tym samym nowa wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne, obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest miesięczna i niepodzielna, co oznacza, że składka na to ubezpieczenie jest należna w pełnej wysokości za cały miesiąc. Zatem w przypadku wykonywania działalności gospodarczej przez część miesiąca lub niezdolności do pracy (nawet gdy z tego tytułu pobierany jest zasiłek z ubezpieczenia chorobowego lub wypadkowego) składka na to ubezpieczenie nie podlega proporcjonalnemu zmniejszeniu.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą jednoosobowo i podlegająca obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jest zobowiązana także do opłacania za siebie **składki na Fundusz Pracy**. Nie opłaca ona natomiast składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Uwaga!

Składki na Fundusz Pracy nie opłaca się, gdy podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w przeliczeniu na okres miesiąca (łącznie z wszystkich tytułów do tych ubezpieczeń, u wszystkich płatników) jest niższa od minimalnego wynagrodzenia. Zatem osoby, które rozpoczęły działalność gospodarczą po 24 sierpnia 2005 r., dla których podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia, nie opłacają składki na Fundusz Pracy, jeżeli prowadzenie działalności gospodarczej jest jedynym tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, a zadeklarowana kwota podstawy wymiaru składek jest niższa od minimalnego wynagrodzenia.

Wysokość składki na Fundusz Pracy określa ustawa budżetowa. W 2010 r. składka na ten Fundusz wynosi **2,45%** podstawy wymiaru. Podstawę wymiaru tej składki stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ale bez zastosowania „rocznego ograniczenia”, o którym była mowa na s. 8 tej ulotki.

Zasady opłacania składek

Należne składki należy opłacać na wskazane przez ZUS rachunki bankowe, odrębnie na:

- ubezpieczenia społeczne (nr konta: 83101010230000261395100000),
- ubezpieczenie zdrowotne (nr konta: 78101010230000261395200000),
- Fundusz Pracy (nr konta: 73101010230000261395300000).

Należności z tytułu składek płatnik będący osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą zobowiązany jest opłacać w formie bezgotówkowej, w drodze obciążenia rachunku bankowego płatnika składek. Płatnik składek będący mikroprzedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej może opłacać należności z tytułu składek również w formie przekazu pocztowego.

Uwaga!

W obrocie bezgotówkowym za termin dokonania zapłaty uważa się dzień obciążenia rachunku bankowego płatnika składek.

■ Kiedy nie trzeba składać deklaracji rozliczeniowej?

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, **opłacające składki wyłącznie za siebie** są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej (**ZUS DRA**) za kolejne miesiące w przypadku, gdy nic się nie zmienia w stosunku do danych wykazanych w ostatnio złożonej deklaracji.

Zwolnienie ze składania deklaracji rozliczeniowej dotyczy także sytuacji, gdy następuje zmiana w stosunku do danych wykazanych w ostatnio przekazanej do ZUS deklaracji rozliczeniowej, ale jest to zmiana wynikająca wyłącznie ze zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia lub przeciętnego wynagrodzenia (a tym samym zmiany – wyłącznie z tego powodu – obowiązującej daną osobę minimalnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub minimalnej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne).

Osoba zwolniona z obowiązku przekazywania deklaracji rozliczeniowej zobowiązana jest tylko opłacać składki za kolejne miesiące, w prawidłowej wysokości.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, korzystająca ze zwolnienia z obowiązku składania deklaracji rozlicze-

niowej za dany miesiąc, w dokumencie polecenia przelewu/wpłaty gotówkowej, w polu 10 „Nr deklaracji” wpisuje 01, a w polu 11 „Deklaracja” – miesiąc i rok, którego wpłata dotyczy (wymienione pola powinna zatem wypełnić następująco: np. za sierpień 2010 r. – **01 082010**, za wrzesień 2010 r. – **01 092010**).

Jeżeli obowiązek ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego ustał w trakcie miesiąca, np. w przypadku zawieszenia działalności gospodarczej w trakcie miesiąca, osoba która korzystała ze zwolnienia z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej, jest zobowiązana do złożenia tego dokumentu za dany miesiąc.

Po wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej niezbędne jest złożenie przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą:

- deklaracji rozliczeniowej za miesiąc, w trakcie którego nastąpi wznowienie prowadzenia działalności i powstanie obowiązek ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego oraz za kolejny miesiąc, za który zostanie zadeklarowana na ubezpieczenia społeczne kwota w wysokości nie niższej niż najniższa podstawa wymiaru składek,
- deklaracji rozliczeniowej za dany miesiąc, jeżeli od pierwszego dnia tego miesiąca nastąpi wznowienie prowadzenia tej działalności i powstanie obowiązek ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, a na ubezpieczenia społeczne zostanie zadeklarowana kwota w wysokości nie niższej niż najniższa podstawa wymiaru składek.

Dopiero na podstawie złożonych deklaracji rozliczeniowych (za odpowiednio dwa lub jeden miesiąc), w których zostaną prawidłowo rozliczone należne składki od zadeklarowanych na ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne kwot nie niższych niż odpowiadające najniższym podstawom wymiaru składek na te ubezpieczenia, Zakład będzie mógł sporządzać dokumenty rozliczeniowe za kolejne miesiące.

■ Korygowanie dokumentów ubezpieczeniowych

W przypadku zmiany danych wykazanych w złożonych w ZUS dokumentach ubezpieczeniowych, bądź stwierdzenia we własnym zakresie albo przez Zakład błędów w tych dokumentach, należy przekazać do ZUS odpowiednie zgłoszenie zmiany lub korekty danych.

Przed sporządzeniem i przekazaniem do ZUS zgłoszenia zmiany lub korekty danych płatnik składek powinien upewnić się, jaki formularz należy zastosować w danym przypadku i jak prawidłowo go wypełnić. Na innych formularzach dokonuje się zgłoszenia zmiany lub korekty danych identyfikacyjnych, na innych – zmiany lub korekty

pozostałych danych (np. ewidencyjnych lub adresowych), a jeszcze na innych – korekty rozliczeń składek. Ponadto inne są formularze oraz zasady w przypadku zgłaszania zmiany lub korekty danych dotyczących płatnika składek, a inne w przypadku zgłaszania zmiany lub korekty danych dotyczących osoby ubezpieczonej.

Poniżej podajemy **ogólne zasady w zakresie zgłaszania zmiany lub korekty danych**. Są one następujące:

- ▶ Zgłoszenia zmiany lub korekty danych dotyczących osoby ubezpieczonej dokonuje się w terminie 7 dni od zaistnienia zmian, bądź stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie albo otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez ZUS.
- ▶ W razie zmiany lub konieczności korekty danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej składa się poprawnie wypełniony formularz ZUS ZIUA (zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej).
- ▶ Zgłoszenia zmiany lub korekty pozostałych danych osoby ubezpieczonej dokonuje się odpowiednio na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA, z tym że zmianę lub korektę kodu tytułu ubezpieczenia, rodzajów ubezpieczenia lub daty rozpoczęcia podlegania ubezpieczeniom (ubezpieczeniu) dokonuje się poprzez wyrejestrowanie z ubezpieczeń, na formularzu ZUS ZWUA (wyrejestrowanie z ubezpieczeń), a następnie ponowne prawidłowe zgłoszenie do ubezpieczeń – odpowiednio na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.
- ▶ Dokumenty rozliczeniowe za dany miesiąc koryguje się poprzez przekazanie za ten miesiąc nowego, odpowiedniego kompletu dokumentów rozliczeniowych (w przypadku osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą jednoosobowo, tj. rozliczającej składki wyłącznie za siebie, tylko poprzez przekazanie nowej deklaracji rozliczeniowej), z podaniem – w bloku I, w dwóch pierwszych kratkach pola „Identyfikator...” tych dokumentów lub dokumentu – kolejnego numeru za dany miesiąc (np. 02, 03).
- ▶ W przypadku zmiany lub konieczności korekty danych członka rodziny ubezpieczonego, należy wyrejestrować członka rodziny z nieaktualnymi (błędnymi) danymi i ponownie zgłosić go do ubezpieczenia z aktualnymi (prawidłowymi) danymi – na formularzu ZUS ZCNA.
- ▶ Zgłoszenia zmiany danych dotyczących płatnika składek, podlegających wpisowi do ewidencji działalności gospodarczej, ZUS dokonuje na podstawie danych z wniosku o zmianę wpisu (formularz EDG-1 składany jako wniosek o zmianę wpisu) oraz kopii zaświadczenia o wpisie do ewidencji, przekazanych przez organ ewidencyjny. Za-

kres danych podlegających wpisowi jest określony w art. 7b ust. 2 oraz art. 7ba ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej i obejmuje: • oznaczenie przedsiębiorcy • numer PESEL przedsiębiorcy, o ile taki posiada • numer NIP przedsiębiorcy, o ile taki posiada • oznaczenie miejsca zamieszkania i adresu przedsiębiorcy, a jeżeli stale wykonuje działalność poza miejscem zamieszkania – również wskazanie tego miejsca i adresu zakładu głównego, oddziału lub innego miejsca • określenie przedmiotu wykonywanej działalności gospodarczej zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) • wskazanie daty rozpoczęcia działalności gospodarczej • numer telefonu kontaktowego i adres poczty elektronicznej, o ile przedsiębiorca je posiada • informacje o zawieszeniu wykonywania działalności gospodarczej oraz o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej.

Tak więc w przypadku zmiany ww. danych przedsiębiorca nie musi składać w ZUS dokumentu ZUS ZFA w trybie zmiany. Natomiast musi pamiętać, że konieczne może okazać się złożenie zmiany zgłoszenia do ubezpieczeń, jeśli zmieniana dana występuje także w zgłoszeniu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.

- ▶ Zgłoszenia zmiany lub korekty danych dotyczących rachunku bankowego (rachunków bankowych) dokonuje się na formularzu ZUS ZBA (ponieważ nie są to dane objęte wpisem do ewidencji działalności gospodarczej).
- ▶ Wyrejestrowania płatnika składek dokonuje ZUS na podstawie danych z wniosku EDG-1, składanego jako zawiadomienie o zaprzestaniu działalności gospodarczej, i kopii decyzji o wykreśleniu przedsiębiorcy z ewidencji.

■ Forma przekazywania dokumentów ubezpieczeniowych do ZUS

- Zgłoszenia płatnika składek albo jego zmiany (na formularzu EDG-1) należy dokonać w organie ewidencyjnym. Nie dotyczy to sytuacji, gdy wniosek dotyczy zmiany danych nieobjętych wpisem do ewidencji działalności gospodarczej. Wówczas zmianę (na druku ZUS ZFA) należy zgłosić bezpośrednio do ZUS.
- Pozostałe dokumenty ubezpieczeniowe można przekazywać do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w wybranej formie, tzn. poprzez transmisję danych w formie dokumentu elektronicznego z aktualnej wersji programu „Płatnik” lub innego oprogramowania interfejsowego, albo w formie papierowej. Oprogramowanie interfejsowe jest

to oprogramowanie, którego zgodność z wymaganiami określonymi przez Zakład została potwierdzona w sposób określony w art. 21 i 22 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. nr 64, poz. 565, z późn. zm.). Dokumenty w formie papierowej można składać bezpośrednio w terenowej jednostce organizacyjnej ZUS lub przesyłać pocztą. Dokumenty te mogą być w formie dokumentu pisemnego według ustalonego wzoru lub w formie wydruku z oprogramowania spełniającego wymagania ZUS, albo w formie wydruku ze strony internetowej ZUS.

■ O czym jeszcze trzeba wiedzieć?

- Aktualną wersję programu „Płatnik” można otrzymać bezpłatnie (na płycie CD-ROM) w każdej terenowej jednostce ZUS lub pobrać ze strony internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.
- We wszystkich dokumentach ubezpieczeniowych, w tym płatniczych, w polach dotyczących danych identyfikacyjnych płatnika składek, należy podawać odpowiednio takie same dane, jakie zostały podane w dokumencie EDG-1 (wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej).

■ Gdzie szukać dodatkowych informacji?

Szczegółowe informacje w danej sprawie można uzyskać w każdej terenowej jednostce organizacyjnej ZUS (bezpośrednio lub telefonicznie) oraz na stronach internetowych Zakładu, pod adresem: **www.zus.pl**.

Na stronach internetowych ZUS znajdują się m.in.: wykaz jednostek ZUS, ich adresy i numery telefonów, bieżące wyjaśnienia komórek merytorycznych Zakładu oraz informacje dotyczące aktualnych wysokości składek i świadczeń. Znajdują się tam również **poradniki** dla płatników składek, w tym wymienione poniżej:

- „Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu, ustalania podstawy wymiaru oraz rozliczania i opłacania składek na te ubezpieczenia oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych”
- „Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących”
- „Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe”

- „Zasady wypełniania dokumentów ubezpieczeniowych”
- „Zasady korygowania dokumentów ubezpieczeniowych”
- „Zasady wypełniania dokumentu polecenie przelewu/wpłaty gotówkowej należności ZUS z tytułu składek”.

Platnikom składek Zakład Ubezpieczeń Społecznych poleca zwłaszcza serwis dostępny pod adresem: <http://e-inspektorat.zus.pl>.

Ponadto podstawowe informacje z zakresu działania Zakładu można uzyskać telefonicznie, korzystając z automatycznego telefonicznego systemu informacyjnego ZUS, który jest czynny 24 godziny na dobę i we wszystkie dni w roku.

Podstawa prawna

- ▶ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 r. nr 205, poz. 1585, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2008 r. nr 164, poz. 1027, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 r. nr 167, poz. 1322, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz.U. z 2008 r. nr 69, poz. 415, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. nr 101, poz. 1178, z późn. zm.).
- ▶ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2007 r. nr 155, poz. 1095, z późn. zm.).
- ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2009 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz innych dokumentów (Dz.U. nr 186, poz. 1444).
- ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób

zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (Dz.U. nr 200, poz. 1692, z późn. zm.).

- ▶ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 listopada 2009 r. w sprawie wzoru bankowego dokumentu płatniczego należności z tytułu składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 202, poz. 1561).
- ▶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 78, poz. 465, z późn. zm.).

Warszawa, październik 2010 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Departament Obsługi Klientów)

01-748 Warszawa, ul. Szamocka 3, 5

Skład: Poligrafia ZUS w Warszawie. Zam. nr 2461/10.

Druk: Wyd. Poligr. ZUS w Nowym Sączu. Nakł. 20 000 egz. Zam. nr 633/10.